

בס"ד

## פרשת וישלח – הרב ברוך רזנבלום שנת תשע"ד

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת וישלח.

התורה עוסקת בחזרתו של יעקב אבינו לארץ ישראל, לאחר עשרים שנה ששהה יעקב אבינו בבית לבן.

היינו רוצים לעמוד על נקודה אחת בפרשה. אבל לפני זה, נקרא קטע אחד מדברי הרמב"ן (פרשת לך-לך), וזאת תהיה ההקדמה לנושא שאנחנו רוצים בע"ה לעסוק בו היום.

בפרשת לך-לך (יב.) אומרת התורה - וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאַרְץ עַד מְקוֹם שְׂכָם עַד אֵלוֹן מוֹרָה וְהַכְנִיעַנִי אִזְ בְּאַרְץ.

שואל הרמב"ן – מה זה משנה לנו אם אברהם הלך עד מקום שְׂכָם או שהוא היה בבית שמש, מה זה משנה לנו, למה התורה מפרטת שאברהם אבינו הגיע עד מקום שְׂכָם עד אֵלוֹן מוֹרָה ?

אומר רש"י - אלון מורה. הוא שכם, הראהו הר גריזים והר עיבל ששם קבלו ישראל שבועת התורה.

על הפסוק הזה עומד הרמב"ן, ובונה יסוד לכל ספר בראשית. אנחנו נשתמש בו היום, מבלי להביא את כל המקומות שהרמב"ן מדבר עליהם, רק להזכיר מה שהרמב"ן כותב.

כותב הרמב"ן - ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם. אומר לך כלל, תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב. והוא ענין גדול הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה ואמרו (תנחומא ט) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים, ולכן יאריכו הכתובים בספור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים. ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת, וכולם באים ללמד על העתיד. כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו, ודע כי כל גזירת עירין כאשר תצא מכח גזירה אל פועל דמיון תהיה הגזרה מתקיימת על כל פנים ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואות כמאמר ירמיהו שצוה לברוך והיה ככלותו לקרוא את דברי הספר הזה תקשור עליו אבן והשלכתו אל תוך פרת ואמרת ככה תשקע בבל וגו' (ירמיה נא סג סד), וכן ענין אלישע בהניחו זרועו על הקשת (מלכים ב יג טז-יז) ויאמר אלישע ירה ויורה ויאמר חץ תשועה לה' וחץ תשועה בארם ונאמר שם (פסוק יט) ויקצוף עליו איש האלקים ויאמר להכות חמש או שש פעמים, אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם. ולפיכך החזיק הקב"ה את אברהם בארץ ועשה לו דמיונות בכל העתיד להעשות בזרעו והבן זה, ואני מתחיל לפרש הענינים בפרט בפסוקים בעזרת השם.

אומר לנו כאן הרמב"ן כלל. התורה כותבת את פרשת הבארות של יצחק אבינו, חפרו באר אחת וקראו לה עֶשְׂקָה. חפרו באר אחרת וקראו לה שִׁטְנָה. חפרו באר שלישית וקראו לה רַחֲבֹת. מה זה משנה איך קראו לבארות?!

כל מה שהתורה כותבת, אומר הרמב"ן, יש לזה מטרה אחת - ללמד אותנו, מה יקרה עם עם ישראל לאורך הדורות. בכל מקום שהתורה מפרטת ומאריכה בסיפורי האבות הרמב"ן מחבר את זה עם מה שעתידי לקרות לעם ישראל.

ישנו ספר שנקרא שם דרך של הגאון ר' שמחה זיסל ברוידא. יש שם מאמרים נפלאים שמצטטים את הרמב"ן כמעט מילה במילה, ומקשרים אותו למה שקרה לעם ישראל לאורך הדורות, אבל זה לא הנושא שלנו היום.

אני רוצה בע"ה לעמוד על נושא אחד בפרשה שקרה ליעקב אבינו, לחבר אותו למה שקרה לדורנו אנו וגם למה שעתידי להיות בע"ה, בבית השלישי במהרה בימינו. הדברים אקטואליים לפרשה זו וגם בשבוע הבא, בפרשת וישב, נראה את זה במבט שונה. אבל קודם כל בואו ונראה מה כתוב בפרשת וישלח :

התורה מספרת על המעבר של יעקב אבינו, נשיו, ילדיו וכל אשר לו דרך מֵעֵבֶר יְבֵק.

ליעקב היה מה להעביר, לא היה ניתן להזמין חברת הובלות ולשים את זה בתוך ארגז אחד.

אומרת התורה (לב, כד) וַיַּקְחֵם וַיַּעֲבְרֵם אֶת הַנָּחַל וַיַּעֲבֹר אֶת אֲשֶׁר לוֹ.

חז"ל במדרש ובראשית רבה, פרשה עג, אות יא: אומרים - רבי אבא בר כהנא אמר מאה ותרתי רבון שבעה אלפים מאתן עדרין הוו ליה לאבינו יעקב. רבי לוי אמר ששים רבוא כלבים. רבנן אמרי מאה ועשרין רבוא. ולא פליגי, מאן דאמר ששים רבוא, לכל עדר ועדר חד כלב. מאן דאמר מאה ועשרים רבוא, לכל עדר תרין כלבין.

רק הכלבים מיליון ומאתיים, שהיו שומרים על הצאן של יעקב אבינו. קחו בחשבון, כמה צאן היה ליעקב אבינו שהעביר מחרן לארץ ישראל! בן פורת-יוסף. העביר את כל אשר לו לארץ ישראל.

ממשיכה התורה ואומרת - (כה) וַיֹּתֶר יַעֲקֹב לְבָדּוֹ. איך הוא נשאר לבדו?! הרי הוא העביר את אשתו ואת ילדיו?

אומרת הגמרא (מסכת חולין צא, א) - (בראשית לב-כה) ויותר יעקב לבדו, אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם וכל כך למה לפי שאין פושטין ידיהן בגזל.

מה זאת אומרת, יעקב שיש לו כל-כך הרבה ממון, צריך לחזור אחרי כוסות חד-פעמיים?!

זה נושא בפני עצמו, עוד נעסוק בזה בע"ה, בלי נדר.

אומרת התורה - וַיֵּאבֶּק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר... (כו) וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיַּגַּע בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהַאֲבָקוֹ עִמּוֹ... (כז) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר אומרת הגמרא - אמר לו, שחרר אותי כי הגיע זמני לומר שירה וַיֹּאמֶר לֹא אֶשְׁלַחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי לֹא אֶשְׁלַח אוֹתָךְ, עד שתברך אותי (כח) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שָּׁמַךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב: (כט) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׁמִי כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעַם אַנְשִׁים וַתּוֹכֹל.

שינוי השם שעשה כאן המלאך, זה לא שינוי השם שהקב"ה ציוה לשנות את שמו. המלאך עכשיו אמר לו, היות וניצחת מלאך, שְׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים, לכן השם שלך הוא ישראל.

מאוחר יותר, נתן לו הקב"ה את השם הזה. אבל כאן, המלאך מיוזמתו נתן לו את השם ישראל.

ממשיכה התורה ואומרת - (לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשֵּׁמֶשׁ כְּאִשֶּׁר עֶבֶר אֶת פְּנוֹאֵל וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ: (לג) עַל כֵּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנֶּשֶׁה אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׁה.

מה שהרווחנו מכל המאבק הזה שקיבלנו לאו בתורה - (מצוה ג' במנין המצוות) איסור אכילת גיד הנשה, דבר נוסף הרווחנו, שיש במסכת חולין פרק גיד הנשה ודבר נוסף הרווחנו, שב"ה יש פרנסה לעוד יהודים שעובדים בבית המטבחים, שמנקרים את גיד הנשה.

גם תורה שבכתב, גם תורה שבע"פ וגם פרנסה... הכל יצא ב"ה על הצד הטוב ביותר ©

אנחנו רוצים לדבר על המאבק הזה. של יעקב אבינו עם המלאך. נתחיל לדבר דבר דבור על אופניו:

אנחנו לומדים את הפסוקים כפשוטם ואנחנו יודעים שהיה מאבק עם המלאך, ומבחינתנו מה שנותר זה הלאו - איסור אכילת גיד הנשה.

אבל הש"ך על התורה כותב, שבגלל המאבק הזה, קיבל עם ישראל ארבע תעניות.

אומר הש"ך - עַל כֵּן לֹא יֵאָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מתי בני ישראל לא אוכלים?

בימים שנקראים - אֶת גִּיד.

אֶת = אב תשע {תשעה באב}.

ג - ג' בתשרי, צום גדליה.

י - עשרה בטבת.

גִּיד = 17 - שבעה-עשר בתמוז.

הנָּשָׁה – אותיות השנה.

אומר הש"ך על התורה – עם ישראל מתענה ארבע תעניות, בעקבות המאבק הזה, על כן לא יאכלו בני ישראל, מתי עם ישראל לא אוכלים? את גיד הנֶּשֶׁה במהלך השנה, עם ישראל לא אוכלים ארבעה ימים.

אומנם יש לנו תענית נוספת – תענית אסתר, אבל התענית הזאת לא קשורה לתעניות האלה, כי ארבעת התעניות הללו, קשורות לחורבן בית המקדש.

אפשר לרמוז גם כן לתענית אסתר – את = תענית אסתר. אבל הוא לא מביא את הדברים האלה, ואם הוא לא מביא, אנחנו גם לא נכניס...

אלו הדברים שמביא הש"ך על התורה, השל"ה הקדוש בפרשת השבוע מביא אותו.

אם ככה, מהמאבק הזה, לא נשאר לנו רק לאו על אכילת גיד הנשה, פרק במסכת חולין ומשרות לאנשים שמנקרים, אלא גם ארבע תעניות שמתענה עם ישראל במהלך השנה. ננסה בע"ה להבין מה מנוח כאן.

הזוהר הקדוש כותב (פרשת וישלח ק"א, ע"ב) – שס"ה גידי האדם, מכוונים כנגד שס"ה לאוין ושס"ה ימות השנה.

הגמרא במסכת מכות אומרת – רמ"ח איברים כנגד רמ"ח מצוות 'עשה', ושס"ה גידים כנגד שס"ה מצוות 'לא תעשה'.

אותו גיד הנקרא גיד הנשה, אומר הזוהר, מכוון כנגד תשעה באב...

יום נוסף שראיתי בחידושי הרי"ם – יום חג השבועות, מכוון כנגד איסור אכילת בשר וחלב.

כותב הזוהר הקדוש – אותו גיד הנקרא גיד הנשה מכוון כנגד תשעה באב, שהוא חלק השטן על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנֶּשֶׁה, ובתשעה באב לא אוכלים ולא שותים, וכל מי שאוכל בתשעה באב כאילו אכל את גיד הנשה.

אנחנו רוצים להבין מה מונח כאן:

בראש ובראשונה נעמוד על דברי רש"י הקדוש.

אומר רש"י - ופירשו רבותינו ז"ל שהוא שרו של עשו.

מה הסיבה שבא פתאום שרו של עשו להילחם איתו, מה הוא רוצה?

בתנחומא, בפרשת השבוע כתוב, שהוא הגיע בגלל סיבה אחת – ההבטחה של יעקב אבינו לקב"ה - {כ} וַיֵּדֶר יַעֲקֹב נָדָר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי וְשָׁמַרְנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבְגָד לִלְבָּשׁ: {כא} וְשָׁבְתִי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹקִים: {כב} וְהָאֵבֶן הַזֶּאת אֲשֶׁר שָׁמַתִּי מִצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹקִים וְכָל אֲשֶׁר תֵּתֵן לִי עֲשֶׂה אֲעֲשֶׂה לָּךְ.

נענש יעקב אבינו בארבעה עונשים והוא לא הבין על מה הקב"ה מעניש אותו...

אומרים חז"ל – הוא נתן דורות לעשו – נלקחו ממנו כל הדורות.

הוא נאבק עם שרו של עשו ונעשה צולע על ירכו.

דינה נלקחה ממנו ע"י שכם בן חמור.

עד פטירת רחל אמנו, יעקב אבינו לא הבין למה הקב"ה מביא עליו כל-כך הרבה עונשים. רק לאחר מכן הוא הבין, שהוא לא קיים את הנדר שהבטיח לקב"ה - וְכָל אֲשֶׁר תֵּתֵן לִי עֲשֶׂה אֲעֲשֶׂה לָּךְ – מיד הוא חזר לבית-אל והקים שם מזבח..

לשון המדרש (תנחומא פרשת וישלח, אות ח) - בא וראה, כשהלך יעקב לארם נהרים מה כתיב שם, וידר יעקב נדר לאמר וגו' (בראשית כח, כ). השיבו על כל דבר ודבר. הלך ונתעשר ובא וישב לו ולא שלם את נדרו, הביא עליו עשו ובקש להרגו. נטל ממנו כל אותו דורון, עזים מאתים, ולא הרגיש. הביא עליו המלאך ורפש עמו ולא הרגיש, שנאמר: ויתר יעקב לבדו ויאבק איש עמו, זה סמאל שרו של עשו שבקש להרגו, שנאמר: וירא כי לא יכל לו, ונעשה צולע. כיון שלא הרגיש, באת עליו צרת דינה, שנאמר: ותצא דינה. כיון שלא הרגיש, באת עליו צרת רחל, שנאמר: ותמת רחל ותקבר. מסייע לה לרב שמואל בר נחמן דאמר, כל הנודר ואינו משלם גורם לאשתו שתמות, שנאמר: אם אין לך לשלם וגו'. אמר הקדוש ברוך הוא, עד מתי יהא הצדיק הזה לוקה ואינו מרגיש באיזה חטא לוקה, הריני מודיעו, שנאמר: ויאמר אלקים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם (בראשית לה, א). אמר רבי איבו, מהולתך טרשא אקיש עליה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, לא הגיעוך הצרות האלו אלא על שאחרת את נדרך. אם אתה מבקש שלא יגיעך עוד צרה, קום עלה בית אל ועשה שם מזבח לאותו מקום שנדרת לי שם נדר, אנכי האל בית אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר (בראשית לא, יג). אמר רבי אבא בר כהנא, אמר לו הקדוש ברוך הוא ליעקב, בשעת עקתא נדרא, בשעת רוחא שמטי. כשהיית בצרה נדרת, וכשאתה ברוח שכחת. מיד, ויאמר יעקב אל ביתו ואל כל אשר עמו וגו', ונקומה ונעלה בית אל וגו'...

**בעל הטורים** מביא, שהסיבה ששרו של עשו נתן לו מכה על כף הירך היה, ששרו של עשו מחה על לקיחת הברכות, והיות וכל מה שקנה יעקב את הבכורה, זה כדי שהוא יהיה כהן, אמר יעקב אבינו – איך יכול להיות שהבכורות הם הכהנים המשרתים, ועשו יהיה כהן המשרת!?

א"כ איך פוסלים את יעקב מן הכהונה? בא שרו של עשו וניסה לעשות בו מום...

עוד מביא בעל הטורים – הוא ניסה לראות אם זה שנאבק איתו, הוא מלאך או בן-אדם, כי איך יכול להיות שהוא נאבק עם יעקב והוא גובר עליו!?

התכופף לראות אם יש לו ברכיים...

**לשון בעל הטורים - ויגע בכף ירכו.** לראות אם הוא מלאך כמותו אם היו לו קפיצים שהמלאכים אין להם קפיצים. א"נ לפוסלו מן העבודה לפי שקנה מעשו הבכורה שבהן העבודה: **בכף ירכו.** בגימטריא לפוסלו מכהונה. סיבה נוספת, מדוע נתן לו המלאך מכה בכף הירך, מובאת ברבינו בחי"י, בשל"ה הקדוש, בחיד"א ובעוד מפרשים...

**אני רוצה להקריא את הנוסח של השל"ה הקדוש** – ויש עוד סוד בזה, כי נגע הס"מ, שרו של עשו, בכף ירך יעקב. כלומר, שהיה לו קטרוג בירך שלו, כי נשא יעקב שתי אחיות, והרי נאמר בתורה (ויקרא יח, יח) **ואשה אל אחתה לא תקח לצר לגלות עליה בחייה**, והאבות קיבלו על עצמם לקיים את כל התורה כולה, וכתב הרמב"ן שהאבות שמרו את כל התורה כולה אעפ"י שלא היו מצווים, ושמרו אותה בא"י בלבד, מכל מקום קטרג ס"מ על יעקב. איש כמוהו, אשר צורתו חקוקה בכיסא הכבוד, אדם חשוב כמוהו, לא היה לו לפגום אפילו בחו"ל. כי יעקב אבינו בכל מקום שהוא נמצא, הוא א"י כי קשור בכיסא הכבוד. ואעפ"י שלא עשה עבירה ממש, מכל מקום אבק עבירה הוא כמו שמצינו אבק ריבית, אבק גזל ואבק לשון הרע.

עד כאן דברי רבותינו.

ראיתי פירוש באחד הספרים, אני חושב שהוא טועה ולכן לא אומר את שמו... נביא את דבריו:

הוא כותב בשם השל"ה הקדוש, דבר שלא מצאתי בפרשת השבוע, אולי זה נמצא בשל"ה במקום אחר.

**הוא אומר - ירך,** זה ראשי תיבות - ים רקיע כיסא.

השר של עשו בא וטען טענה אחת - ריבונו של עולם, עבור יעקב אבינו בקעת ים, שנאמר **(לב, יא) כי במקלי עברתי את הירדן הזה**, עבורו שינית סדרי רקיע, השקעת חמה שלא בעונתה וזרחתה לו השמש לפני הזמן.

אדם כזה שדמותו חקוקה בכיסא הכבוד. הוא לא אדם רגיל שיכול לקחת שתי אחיות, לכן נתן לו המלאך מכה בכף הירך, לרמוז ל - ים, רקיע, כיסא.

אלה הדברים שכותב אותו ספר בשם השל"ה הקדוש...

אמנם, השל"ה אומר את הדברים. אבל הוא לא כותב שהוא נתן לו מכה בגלל זה, שהקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה. אנחנו נראה בסוף השיעור למה השל"ה הקדוש מתכוון.

אם אלה הדברים, שואלים רבותינו – מה רצה שרו של עשו דוקא בכף הירך?

אומרים המפרשים – משום שיעקב אבינו לא היה בארץ ישראל 20 שנה, הוא לא כיבד את אביו...

מילא 14 שנה שעבד בשביל רחל ולאה אני מבין. הוא הלך במצוות אמו, שנאמר {כז, מד} וַיִּשְׁבֶּת עִמּוֹ יָמִים אֶחָדִים, דיברנו בשבוע שעבר שימים אחדים זה שבע שנים, שנה של שבתות. לבן שיקר אותו והכניס לו לחופה את לאה, יעקב נאלץ לעבוד אותו עוד שבע שנים בשביל רחל. אבל למה נשאר עוד 6 שנים ??? {ל, לז} מַתִּי אֶעֱשֶׂה גַם אֲנִי לְבִיתִי... מִישֹׁהוּ אָמַר לָךְ שְׂאתָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לְבֵיתְךָ?! מַה אַתָּה דוֹאֵג שְׁלֹא תִהְיֶה לָךְ פֶּרְנֶסָה!?

ב"ה ליצחק אבינו יש עושר רב.

על התביעה הזאת, שהוא לא כיבד את אבא שלו, נתן לו מכה בכף הירך. למה?

משום שכתוב "כי ברא כרעיה דאבואה" – הבן הוא הרגלים של האבא, לא היית הרגלים של אבא שלך כאן, כי היית בחרן, לכן נתן לו מכה בכף הירך.

פירוש נוסף אומרים המפרשים – שכל זמן שיעקב היה בחרן, היה עשו רץ בשביל אביו. הוא עשה מצוות כיבוד אב, כל הזמן ברגלים. יעקב כיבד את אביו ואמו בזה שהלך למצוא שידוך, עשו היה רץ כל הזמן בשליחות אבא שלו, היה לו את כוח המצוה ברגלים, לעומת יעקב שלא היה לו את הכוח ברגלים.

רבותי, עד כאן עפ"י השיטה שסוברת שהשר שנאבק עם יעקב אבינו, היה הס"מ, שרו של עשו.

אבל מי שיפתח מדרשי חז"ל, ימצא שכלל לא פשוט שהשר שנאבק איתו ונתן לו את המכה, היה שרו של עשו.

אני רוצה להקריא בפניכם מדרשי חז"ל:

אומר המדרש (בראשית רבה, פרשה ע"ח, א) - אָמַר רַבִּי בְרַכְיָה הִשְׁבֵּתִי אֶת רַבִּי חֵלְבֹן וְהָא כְּתִיב: וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר, וְהִגִּיעַ זְמַנִּי לִזְמַן שִׁירָה, מִשְׁמַע שֶׁהוּא הִיָּה פֶה מִזְמָן, וְהוּא לֹא נִבְרָא רַק לְצוּרֵךְ זֶה אָמַר לִי חֲנוּקָא סִבְרֵת לְמַחְנִקִּי, אָמְרִית מָה הוּא דִּין דְּכְתִיב: וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר, אָמַר לִי זֶה מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל שֶׁהֵן שְׂרִים שֶׁל מַעְלָה, דְּכוּלָּא מִתְחַלְפִּין וְאִינוּן לֹא מִתְחַלְפִּין. לֹא כָל הַמַּלְאכִים נִבְרָאִים וּמִסְתַּלְקִים, יִשְׁנִם מַלְאכִים שְׁלֹא מִתְחַלְפִּים, כְּגוֹן מִיכָאֵל וְגַבְרִיאֵל.

אומר היפה תואר – וכשם שמיכאל וגבריאל הם המלאכים הראשונים הוותיקים שאינם מתחלפים, כך גם המלאך הזה.

אומר המתנות כהונה – ואיתא בדברי הילקוט שמעוני, שאותו מלאך היה מיכאל. הוא בא להראות ליעקב אבינו, שכשם שלא יראת מהמלאך שנאבקת איתו, אל תתיירא מעשו.

בא המלאך ואומר – בא נעשה אימונים. לפני שאתה הולך להיאבק עם עשו, בא תאבק עם המלאך קודם.

אומר הילקוט שמעוני (אות קל"ב) - וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. יש אומרים מיכאל היה. אמר לו מיכאל, ומה אני, שאני אחד מהשרים הראשונים, עשית לי, אתה מתיירא מעשו!?

אין לך מה לפחד מעשו. אתה יכול להיות רגוע שעשו לא יגע בך לרעה.

אני רוצה להקריא קטע מפרקי דרבי אליעזר (פרק לז) – בא המלאך מיכאל ואמר לו "איך ייתכן דבר כזה, אתה הבטחת לקב"ה, ש'כל אשר תיתן לי עשר אעשרנו לך', בשלמא בהמות אני יכול להבין, כשתגיע לארץ ישראל, להר המוריה, שם תפריש את הקרבנות. אבל יש לך 12 ילדים שנולדו לך בחרן, הבטחת לקב"ה 'כל אשר תיתן לי עשר אעשרנו לך'. למה לא הפרשת את אחד הילדים שלך ואמרת "זה קודש לה".  
אמר לו יעקב – אתה צודק.

למה נתן לו מכה בכף הירך ?

כי הילדים נקראים "יוצאי ירכו"...

נתן לו מכה בכף הירך ואמר לו - בכף הירך אני תובע אותך ! למה לא הפרשת מעשרות מהילדים שלך ?!

אמר לו יעקב אבינו - יש לי ארבע בכורות שלא קשורים ל'ענף המעשרות', למה ?

כי הם קדושים מרחם - ראובן מלאה, דן מבלהה, גד מזלפה ויוסף מרחל. כמה נשאר ?

שמונה שבטים - שמעון, לוי, יהודה, יששכר, זבולון, נפתלי, אשר ובנימין. אבל צריך שהעשירי יהיה קודש ? התחיל לספור שוב מהתחלה - שמעון התשיעי, לוי העשירי. תפס את לוי - "זה, מעשר לקב"ה".

ירד מיכאל המלאך ונטל את לוי והעלהו לפני הקב"ה, אמר לפניו רבונו של עולם, זה גורלך וחלק מעשרך [נ"א, מעשיר]. ופשט יד ימינו וברכו שיהיו בני לוי משרתים לפניו בארץ כמלאכי השרת בשמים. עד כאן הברכה.

רבתינו אומרים דבר נוסף - דע לך, שבשעה שנולד לוי, כתוב בפסוק {כט, לד} על כן קרא שמו לוי, למה לא כתוב על כן קראה שמו לוי, הרי לאה קראה לו בשם ? אלא הקב"ה קרא את שמו לוי.

אם ככה יוצא, שהקב"ה הוא זה שנתן את השם ללוי.

רבתי, אני רוצה לומר עוד יסוד אחד בביאור הדבר:

לכאורה, השאלה מתבקשת - בנימין הרי עוד לא נולד, איך אתה סופר את בנימין ומפריש עליו מעשרות ?

הפרקי דרבי אליעזר בעצמו כותב - התחיל משמעון וגמר בבנימין שבמעי אמו. כלומר הוא עדין לא נולד, אבל הוא היה במעי אמו ולכן הוא ספר אותו.

אבל דבר אחד צריך להבין - יעקב היה בדרך במשך שנתיים, ממעבר יבוק עד מתי שבנימין נולד לקח שנתיים וחז"ל אומרים שהוא היה 18 חודשים בשכם. ובנימין נולד בכניסה לארץ ישראל, לא ייתכן שבנימין היה במעי אמו שנתיים, זה ודאי לא !!

לא ראיתי מישהו שמעיר את זה. אני חושב שהתשובה מאוד פשוטה. עפ"י חזקוני שראיתי בפרשת השבוע:

{לה, כב} וַיְהִיו בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר {כג} בְּנֵי לֵאָה בְּכוֹר יַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וַיְהוּדָה וְיִשְׁשָׁכָר וְזָבֻלֹן {כד} בְּנֵי רַחֵל יוֹסֵף וּבְנִימִן {כה} וּבְנֵי בְלָהָה שְׁפָחַת רַחֵל דָּן וְנַפְתָּלִי {כו} וּבְנֵי זֵלְפָה שְׁפָחַת לֵאָה גָד וְאֶשֶׁר אֱלֹהֵי בְנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר יָלַד לוֹ בְּפֶדֶן אֲרָם.

שואל החזקוני - אֲשֶׁר יָלַד לוֹ בְּפֶדֶן אֲרָם ? בנימין לא נולד לו בפדן ארם... אלא, הוא נולד בכניסה לבית לחם ! איך אתה אומר שהוא נולד לו בפדן ארם ?

אומר החזקוני שתי תשובות:

1. כיון ש-11 נולדו בפדן ארם ורק בנימין לא, הוא נכנס בתוך החבילה.

2. עוד יש לומר, היות ורחל אמנו ביקשה על הבן הנוסף בפדן ארם, שנאמר {ל, כד} יֹסֵף ה' לִי בֶן אַחֵר, הבקשה על בנימין היתה בפדן ארם, פירוש הדבר, כאילו שהוא נולד בפדן ארם, כי הבקשה שלה התקבלה כבר שם.

אם הוא כביכול נולד בפדן ארם, אומר החזקוני, אפשר גם להחשיב אותו לעניין המעשרות !

בא השפת אמת ושואל שאלה ליקוטים בסוף ספר בראשית - תימא, מיכאל נתן מכה ליעקב אבינו בכף הירך ?! הרי מיכאל הוא שרם של ישראל ! ואיך יתקע כף ירך יעקב ?

אומר השפת אמת – ובדרך הדרוש ניתן לומר, שבאמת מקודם, לא היה נקרא המלאך הזה 'מיכאל שר ישראל', רק כיון שראה כוחו של יעקב אבינו ונעשה אוהבו, כי המה האוהבים את עבדי ה', כמו שנאמר שמושה רבינו, שנעשו לו כולם אוהבים. ובאמת נקבע לו אחר-כך השם מיכאל, שהוא מעיד בשמים, מי כאל, היינו יעקב, שקרא לו אחר-כך הקב"ה 'אל'. ומקודם לא היה מיוחד לשם זה.

אומר השפת אמת – מתי נעשה מיכאל שרם של ישראל?! אחרי שהוא נתן מכה ליעקב אבינו.

הוא אומר את זה על דרך הדרוש. אני מתפלא, כי זה מדרש מפורש שכותב את הדברים האלה...

אומר המדרש (ילקוט שמעוני, אות קל"ב) – בשעה שהיו מדבקים יעקב אבינו ביחד עם מיכאל, ניגש מיכאל ונתן מכה בירך יעקב אבינו. אמר הקב"ה למיכאל, למה עשית כהן שלי בעל מום? אמר לו, רבונו של עולם, הוא כהן שלך?! אני כהן שלך! אמר לו הקב"ה, אתה הכהן שלי למעלה והוא הכהן שלי למטה. מיד קרא מיכאל למלאך רפאל ואמר לו – אני מבקש ממך, אתה ממונה על הרפואות, עמוד איתי בצרה שאני נמצא כאן, נתתי מכה ליעקב אבינו... ירד ורפא. אמר לו הקב"ה למיכאל – למה עשית כן לבני בכורי?? אמר לו מיכאל – לכבודך עשיתי.

אומר הזית רענן – כדי שיעקב לא יפחד מעשו או כדי שידע להפריש מעשרות.

אמר לו הקב"ה – מעכשיו, אתה תהיה ממונה עליו ועל זרעו עד סוף כל הדורות.

מתי הוא קיבל את המינוי???

אחרי שהוא נתן את המכות ליעקב אבינו.

רבותי, הדברים מובנים מאוד. מה כתוב בספר דניאל???

**מיכאל שר ישראל.**

איך הוא יכול להיות שר ישראל עוד לפני שקראו לו ישראל?!

מתי קראו ליעקב - ישראל?

אחרי שהמלאך מכה אותו הוא אומר, {לה, י} **לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל.**

אם ככה, השם שלו נהיה ישראל אחרי שהוא נתן את המכה. ואז מיכאל נהיה השר הממונה עליו.

בואו נבאר את הדברים, בע"ה, קצת יותר לעומק:

רבותי, יש פסוק בשיר-השירים {ג, ו} **מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל.**

אומרים חז"ל במדרש (שיר-השירים רבה פרק ג, אות ב') – מה זה **מכל אבקת רוכל**? איזה אבקה יש כאן?

רבי יודן אמר תרתי, רבי יודן אמר כל הרוכלות שיששראל עושין ומצליחין בעולם הזה, בזכות אותו האבק של יעקב אבינו. רבי יודן אמר חורי, כל פרגמטיא שיששראל עושין ומצליחין בעולם הזה, בזכות אותו האבק של יעקב אבינו. רבי עזריה אמר תרתי, כל מלחמות שיששראל עושין ומצליחין, בזכות האבק של יעקב אבינו. רבי עזריה אמר חורי, כל תורה שיששראל עושין בעולם הזה בזכות יעקב אבינו. תורה שאנחנו יושבים ולומדים עכשיו, זה בזכות אותו מאבק עם המלאך.

כל אחד שואל את עצמו – מה הקשר לתורה שאנחנו עוסקים עכשיו למאבק עם אותו מלאך?

רבי ברכיה ורבי סימון בשם רבי אבהו אותו האבק נטלו הקדוש ברוך הוא ונתנו תחת כסא הכבוד שלו, הדא הוא דכתיב (נחום א, ג): ה' בסופה ובשערה דרכו וענן אבק רגליו.

אותו אבק מהמאבק עם המלאך, אספו הקב"ה, ושמו מתחת כיסא הכבוד.

רבתי, האבק עלה עד כיסא הכבוד. אתם יודעים מה המרחק מפה ועד כיסא הכבוד?

תפתחו גמרא (מסכת חגיגה) – בין רקיע לרקיע מהלך 500 שנה...

הגמרא שם אומרת שנבוכדנצר אמר 'אעלה על במותי ארץ'. אני אעלה למעלה, אמר לו הקב"ה – כמה אתה חי בסה"כ, 70 שנה??

מרחק בין רקיע לרקיע, 500 שנה. אתה מגיע לשמה, יש שם מלאכים, מהרגל ועד הצוואר כפול מזה. מהצוואר ועד הראש, כפול מזה...

יעקב נלחם עם המלאך ועלה אבק, הקב"ה אסף את האבק ושם מתחת כיסא הכבוד.

כל אחד מבין שהדברים לא כפשוטם ויש כאן איזה סוד, הקב"ה לא אוסף סתם אבק. צריכה להיות סיבה לאבק הזה.

רבתי, בואו וננסה להסביר את פשוטם של דברים, עד כמה שידינו מגעת בזמן הקצר:

ישנו ספר קדום על מדרש רבה בשם **נזר הקודש**. בחלק מהמדרשים הישנים, מופיעים ממש 'פירושים' מהספר.

שם בפרק ע"ח, הוא מסביר מה זה המאבק הזה, מה היתה המלחמה בין יעקב ומיכאל, מה הם רוצים אחד מהשני, למה זה הגיע עד כיסא הכבוד ולמה צריכים לשמור את האבק מתחת כיסא הכבוד.

כדי להסביר את יסודם של דברים, הייתי רוצה קודם לעמוד על קטע שכותב **נזר הקודש** על תחילת מדרש רבה, ממנו נבין על מה בדיוק מתרחשת המחלוקת.

כשהוא מדבר, הוא מבין שכולם למדו כבר את פרק א'...

היות ולא כולם למדו את פרק א', בואו ונסביר מה נעשה בפרק א':

בפרק א', פותח **נזר הקודש** במחלוקת של גמרא (מסכת חגיגה יב, א) – ת"ר ב"ש אומרים שמים נבראו תחלה ואח"כ נבראת הארץ שנאמר בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ וב"ה אומרים ארץ נבראת תחלה ואח"כ שמים שנאמר (בראשית ב-ד) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים. אמר להם ב"ה לב"ש לדבריכם אדם בונה עלייה ואח"כ בונה בית שנאמר (עמוס ט-י) הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה, אמר להם ב"ש לב"ה לדבריכם אדם עושה שרפרף ואח"כ עושה כסא שנאמר (ישעיה יו-א) כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי וחכ"א זה זה כאחת נבראו שנאמר (ישעיה מח-יג) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים.

כל אחד שואל את עצמו – מה זה משנה מה נברא תחילה?

רבתי, יש כאן יסוד נפלא ביותר.

דרך-אגב, מי שרוצה לקחת מפעל חיים, ישנו ספר לר' יוסף ענגיל, שלקח את כל המחלוקות של בית שמאי ובית הלל שנמצאים בש"ס כולו ותפר אותם, אם שמים נבראו תחילה או ארץ נבראה תחילה, צריך לקחת חופשה של שלושה חודשים מהעבודה ולהתחיל לעבוד על הפרויקט הזה ☺

נחזור לנושא שלנו. שמים נבראו תחילה או ארץ נבראה תחילה, למאי נפקא מינה?

יש מחלוקת עקרונית של חז"ל – מי חשוב יותר לפני הקב"ה, מלאך או אדם?

מצד אחד, המלאכים נמצאים כל הזמן לפני הקב"ה, נמצאים בפמליה של מעלה, משוררים לפני הקב"ה. המדרגה שלהם, לכאורה, גבוהה מאוד, תנועה אחת שהם עושים שלא כהוגן, הם מיד נשרפים. לכאורה, מי שצמוד לקב"ה 24 שעות ביממה, אין שינה, אין תנומה אין אכילה ושתייה, כל הזמן מול הקב"ה, הוא חשוב יותר.

מצד שני אומרים – מה פתאום – האדם יותר חשוב מהמלאכים ! למה ?

מלאך חשוב מסיבה אחת – כי הוא לא חוטא. אבל זה לא אומר שהוא יותר חשוב, הוא לא חוטא, כיון שאין לו יצר הרע !

האדם יותר חשוב כי יש לו יצר הרע. הוא מתמודד בכל רגע והוא מתגבר על עצמו... מעלתו גדולה יותר ממלאך!

המחלוקת אם נבראו שמים תחילה או ארץ, אומר **נזר הקודש**, היא מחלוקת אם מלאך יותר חשוב והמלאכים נבראו לפני בני-האדם, הם נבראו ביום השני או אם האדם יותר חשוב, לכן הארץ נבראה תחילה. זה היה היסוד הראשון, כי עיקר משכנו "השמים, שמים לה", והארץ נתן לבני אדם", תכלית הבריאה היא, שהאדם חי כאן בעולם הזה ומתגבר על יצר הרע.

רבותי, אם אלה הדברים בס"ד, נוכל להסביר מה אומרים חכמים:

**וחכ"א זה וזה שמים וארץ כאחת נבראו שנאמר {ישעיה מח-יג} אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים.** מה זה ביחד נבראו ?

אומר נפש החיים – מה פירוש הדבר 'מלאך יותר חשוב', 'אדם יותר חשוב' ?! ודאי שמלאך יותר נקי, אין לו שום עברה, הוא לבן כולו ! ודאי שהאדם מתגבר על עצמו !  
כל אחד ומעלותיו. אבל יש מעלה שמלאך אף פעם לא יגיע אליה, מלאך לא מתקדם, שנאמר (זכריה ג, ז) **וְנִתְּנִי לָךְ מִהֲלָכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה.**

האדם הוא היחידי שכל הזמן עולה !

האדם, כותב הנפש החיים, יש לו עוד תפקיד – הוא יכול לקחת את הדבר הכי גשמי ולרומם אותו לרוחניות.

אומרים בני עדות אשכנז בתעניות – **כי כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזרע ולחם לאוכל...**

אמרת שהגשם והשלג לא ישוב ! איך הם חוזרים ?!

**נתן זרע לזרע** – הביא לך בורא פרי העץ, **ולחם לאוכל** – המוציא לחם מן הארץ – הוא חוזר חזרה למעלה.

אתה לוקח תפוח ומברך עליו 'בורא פרי העץ', לקחת פרוסת לחם ומברך עליה 'המוציא לחם מן הארץ' – רוממת את הגשם והשלג לעלות לקב"ה ! לרומם את הדבר הכי גשמי, לקב"ה !

את זה רק בן-אדם יכול לעשות. מלאך לא יכול לעשות !

אם ככה, המלאך הוא גדול וגם האדם הוא גדול. אבל את האפשרות לרומם דברים גשמיים לרוחניות יש רק לאדם ואין למלאכים. אלו דבריו של **נזר הקודש**, בפתיחה לספר בראשית.

בא **נזר הקודש** בפרשת השבוע ואומר יסוד נפלא ביותר. עם היסוד הזה בע"ה ננסה להבין, מה זה הענין שהאבק נאסף מתחת לכיסא הכבוד ?

אני ינסה לפשט את הדברים עד כמה שניתן. הדברים רחבים ועמוקים מאוד.

ישנו מדרש בסוף שיר-השירים, על הפסוק {שיר-השירים ח, יא} **כָּרַם הָיָה לְשִׁלְמָה בְּבַעַל הַמֶּזֶן.**

על הפסוק הזה יש פשט של רש"י. במדרשי חז"ל יש 6-7 פירושים, אנחנו רוצים לקחת את אחד הפירושים:

**כָּרַם** זהו כנסת ישראל, **שְׁנָאֵמֶר (ישעיה ה, ז)** **כִּי כָרַם ה' צִבְאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל. הָיָה לְשִׁלְמָה, לְמַלְךְ שְׁהַשְׁלֹם שְׁלוֹ.** **בְּבַעַל** שהלכו אחרי הקב"ה כמו שאשה הולכת אחרי בעלה, **הַמֶּזֶן, שְׁהָמוּ אַחֵר הַבְּעַל, לְפִיכָךְ בָּאוּ עֲלֵיהֶם הַמוֹנִים, שְׁהָמוּ אַחֲרֵיהֶם הַמוֹנִי מְלָאכִים, הָדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים סח, יג): מַלְכֵי צִבְאוֹת יִדְדוּן יִדְדוּן מֶה הֵם כָּל-כָּךְ מִפְּחָדִים ?**

בשעה שעלה משה למרום, לקבל את התורה, היו מלאכי השרת מרטיטים, מה קרה ?!

הם פחדו שהקב"ה הולך לתת תורה לעם ישראל, היו המלאכים שולחים פתקים לקב"ה, אומר המדרש - ממדדין פיטקין ואומרים לו - ריבוננו של עולם, תשאיר את התורה בשמים, אל תתנה לעם ישראל!

ממשיך המדרש ואומר - אמרו לו המלאכים, ריבוננו של עולם ונות בית, הנה שבבית את מחלקת שלל למטה, הנה שבבית זה משה, שנאמר (במדבר יב, ז): בכל ביתי נאמן הוא, ואת נותנה לו והוא מחלקה שלל לתחתונים. רבי פנחס ורבי אחא בשם רבי אלכסנדר (תהלים ח, ב): ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי תנה הודך אין כתיב כאן, אלא אשר תנה הודך, הודכה בה, אישורך הוא שתהא תורתך בשמים, אמר לון לאו לית שוקא נפיק מן גביכון אין לי שום תשוקה שיוצאת מהמלאכים, למה?

אמר רבי יודן משל למה הדבר דומה לאחד שהיה לו בן גדם אצבעים, מה עשה הוליו אצל סדקאריס חוט ללמדו אמנות, התחיל מסתכל באצבעותיו, אמר כל עצמה של אמנות זו אינה נקנית אלא באצבעים היאך זה שילמד, הוי לית שוקא נפיק מן גביכון, כך בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא לתן תורה לישראל היו מלאכי השרת ממדדין להם לישראל, והיו ממדדין לפני הקדוש ברוך הוא ואומרים, רבוננו של עולם אשרך הוא, הודך הוא, כבודך הוא, שתהיה תורתך בשמים, אמר לון לית שוקא נפיק מן גביכון, כתיב בה (ויקרא טו, כה): ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים, וכי יש אשה ביניכם, הוי לית שוקא נפיק מן גביכון, ועוד כתיב בה (במדבר יט, יד): אדם כי ימות באהל, וכי יש מיתה ביניכם, הוי לית שוקא נפיק מן גביכון, הוא שהכתוב משבח (תהלים סח, יט): עליית למרום שבית שבי, אמר רבי אחא אלו הלכות שנוהגות בבני אדם, כגון זבין וזבות נדות ויולדות, הוי לית שוקא נפיק מן גביכון. ורבנן אמרי למלך שמשאית בתו חוץ למדינה, אמרו לו בני המדינה אדונינו המלך שבחך הוא ובדין הוא שתהא בתך אצלך במדינה, אמר להם וכי מה אכפת לכם, אמרו לו שמא למחר אתה הולך אליה ודר אצלה ועמה בשביל אהבתה. אמר להם בתי אשיא חוץ למדינה, אבל אני דר עמכם במדינה. כך בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לתן תורה לישראל אמרו לו מלאכי השרת להקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם אשר תנה הודך על השמים, אשרך הוא, הודך הוא, שבחך הוא שתהיה תורה בשמים. אמר להם וכי מה אכפת לכם, אמרו לו שמא למחר אתה משרה שכינתך בתחתונים, אמר להם הקדוש ברוך הוא תורתך אני נותן בתחתונים, אבל אני דר בעליונים, אני נותן את בתי בכתובתה במדינה אחרת שתתקבד עם בעלה בפייה ובחמדתה שהיא בת מלך ויכבדה, אבל אני דר עמכם בעליונים. ומי פרש זה חבוקה, שנאמר (חבוקה ג, ג): כסה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ, רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי אמר כל מקום שהשרה הקדוש ברוך הוא תורתו השרה שכינתו, ומי פרש זה דוד, הדא הוא דכתיב (תהלים קמח, יג): יהללו את שם ה' כי נשגב שמו לבדו הודו על ארץ ושמים, קדם על הארץ ואחר כך על השמים.

יוצא, שעיקר פחד המלאכים היה שהקב"ה יעזוב את שכינתו בעליונים.

רבתי, אם ככה, בואו נסכם קטע נוסף שאומר נזר הקדוש:

אומר המדרש לילקוט שמעוני, פרשת בלק, במדבר רבה, פרשה כ, אות כ - (במדבר כג, כג): כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, ראתה עינו את ישראל יושבין לפני הקדוש ברוך הוא כתלמיד לפני רבו לעתיד לבוא ושואלין ממנו כל פרשה ופרשה למה נכתבה, וכן הוא אומר (ישעיה כג, יח): כי יושבים לפני ה' יהיה סחרה לאכל לשבעה ולמכסה עתיק. ואומר (ישעיה ל, כ): ולא יכנף עוד מוריק והיו עיניך ראות את מוריק, ומלאכי השרת רואין אותן ושואלין אותן מה הורה לכם הקדוש ברוך הוא, לפי שאין יכולין לכנס במחיצתו, שנאמר: כעת יאמר ליעקב וגו'. המחיצה של עם ישראל, יותר עמוקה מזאת של מלאכי השרת.

יוצא שהקב"ה פסק - מעלת בני האדם יותר חשובה ממעלת מלאכי השרת.

אם ככה רבתי, נוכל להבין דבר נפלא:

באו המלאכים וטענו טענה, אומר נזר הקדוש...

הטענה הזאת לא התחילה עכשיו. הטענה הזאת התחילה לפני עשרים שנה, עוד לפני המאבק של מיכאל עם יעקב אבינו. כשיעקב הגיע להר המוריה וישן שם, כתוב בפסוק {כח, יב}... והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בו.

שואל נזר הקדוש - למה כתוב והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בו? היה לו לומר והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בסולם... מה זה בו?

אומר המדרש – עולים למעלה ומסתכלים בדמותו של יעקב חקוקה בכיסא, יורדים למטה ורואים אותו ישן.

אומרת הגמרא (מסכת חולין צא.ב) – בקשו מלאכי השרת לפגוע ביעקב אבינו, הם סיכנו אותו!

איך?

אומר העץ יוסף – הם התקרבו אליו עד כדי כך, שמלאך כולו אש, ורצו לשרוף אותו, פתאום יג' וְהָיָה ה' נֹצֵב עָלָיו הגיע הקב"ה והם ברחו.

למה הם רצו לשרוף אותו? מה קרה?

אומר נזר הקודש – נתקנאו מלאכי השרת ביעקב אבינו – איך יכול להיות, אדם שדמותו חקוקה בכסא הכבוד, אדם כזה ישן?!? חומריות יש אצל אדם שדמותו חקוקה בכיסא הכבוד?!? ביקשו מלאכי השרת לפגוע בו! יג' וְהָיָה ה' נֹצֵב עָלָיו, הגיע הקב"ה והמלאכים ברחו.

רבותי, אם אלה הדברים, בס"ד נוכל להבין את יסודה של המחלוקת:

המלאכים ידעו, שיעקב אבינו אין כמוהו. עד גיל 77 אין ליעקב אבינו כלום חוץ מתורה. עד גיל 63 היה איש תם יושב אוהלים, בגיל 63 קיבל את הברכה, ולאחר שקיבל את הברכה, הלך לשיבת שם ועבר לעוד 14 שנה.

בגיל 77 הוא הגיע לחרן, עד אז הכל בסדר גמור.

הוא מגיע לחרן ומקיים את מצוות אמו, נולדים לו ילדים. אבל יעקב אבינו נשאר שם עוד 6 שנים לעבוד בשביל הרכוש שלו...

אתה, יעקב אבינו, שדמותך חקוקה בכיסא הכבוד הולך לעבוד שש שנים???

הבינו המלאכים שיש כאן אי-צדק!

איך יתכן שמעלת האדם גדולה ממעלת המלאך???

מלאך דבוק בקב"ה 24 שעות ביממה!

הקב"ה פסק כבר בהר המוריה, שמעלת האדם גדולה ממעלת המלאך, וְהָיָה ה' נֹצֵב עָלָיו – הקב"ה מגן על יעקב אבינו מפני המלאכים!

אמרו מלאכים – מגן... מגן, זה עד גיל 77, אבל לא שהוא שוהה בבית חרן 20 שנה!

כאן בא המלאך מיכאל וניסה להילחם ביעקב אבינו. על מה הוא ניסה להילחם?

על זה שמלאך יותר חשוב מאדם, על זה התנהלה המלחמה.

מה התברר במאבק הזה?

הוא ניסה לפגוע בו אבל לא הצליח. לא רק שהוא לא הצליח, אומרים חז"ל – המלאך לא יכל לעזוב את העולם ולומר שירה, עד שיעקב אבינו נתן לו רשות.

אומר נזר הקודש – אם כך, גדול כוחו של המשלח יותר מן המשתלח.

כוחו של יעקב גדול יותר מכוח המלאכים! מלאך לא יכול לזוז מבלי שיעקב נותן לו אישור.

רבתי המאבק שניהל יעקב אבינו עם מיכאל, הוא המחלוקת 'מי יותר גדול', המלאך או האדם, מי ניצח?

האדם. האדם יותר גדול ממלאכי השרת!

רבתי, בואו נעתיק את השיחה הזאת לגמרא במסכת שבת:

הגמרא מספרת (מסכת שבת פח. ב) - ואריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, {תהילים ח-ה} מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה, אמר לפניו רבש"ע מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם, למה אתה מפחד מהבל שבפיהם? ! תפחד שיתנו לך מכה ! אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה שנאמר {איוב כו-ט} מאחז פני כסא.

שואל נזר הקודש - למה צריכים לאחוז בכיסא הכבוד ?! תגיד למלאכים "אל תגעו בו" !

ואומר - פשוט מאוד. משה רבינו חזר למחלוקת של יעקב אבינו עם המלאכים. אמר משה, אני פוחד מהבל פיהם של המלאכים.

מה זה הבל פיהם ?

אומרת הגמרא - אינו דומה הבל פיו של בן-אדם שיש בו חטא להבל פיו של בן-אדם שאין בו חטא !

אמר משה רבינו - אני מפחד מהבל פיהם, כי אין להם חטא, וא"כ מעלתם גדולה יותר.

אמר הקב"ה למשה - אל תפחד מהם, המאבק הזה היה כבר מזמן !

לקחתי את האבק הזה ושמתי אותו מתחת כיסא הכבוד ! אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה - תגיד להם "רבותי, המאבק הזה כבר הוכרע מזמן, כשהמלאך מיכאל נאבק עם יעקב".

אם ככה רבותי, הבאנו דבר נפלא ביותר:

ממשיכה הגמרא ואומרת (פט. א) - אומר משה למלאכים, כתוב בתורה {שמות כ-ב} אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם, שוב מה כתיב בה לא יהיה לך אלהים אחרים בין עמים אתם שרויין שעובדין עבודת גלולים, שוב מה כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות, שוב מה כתיב בה לא תשא משא ומתן יש ביניכם, שוב מה כתיב בה כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם, שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם. מיד הודו לו להקב"ה שנאמר {תהילים ח-י} ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו' ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב, מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר {תהילים סח-יט} עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם.

יוצא, שכל נתינת התורה, בזכות שיש לנו יצר הרע !

מי הראשון שהכריע, שבן-אדם יותר חשוב ממלאך ?

יעקב אבינו שנלחם עם המלאך ! תפס את המלאך ואמר לו "הכוח שלי גדול משלך" !

אם ככה, אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה !

אם אלה הדברים רבותי, נוכל להבין דבר נפלא ביותר:

המחלוקת הזאת הוכרעה אז, אומר נזר הקודש - כתוב במדרש - (שמות יט, ב): וַיַּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר, בזכות ישראל סבא זכו ישראל לעמוד תחת ההר.

אם ככה נוכל להבין דבר נפלא :

אומרת הגמרא (מסכת ברכות נח. א) - מה זה שנאמר {דברי הימים א' כט, יא} לך ה' הַגְדִּלָה וְהַגְבִּירָה וְהִתְפַּאֲרָה וְהִנָּצַח וְהָיָה הָהוּד ? תנא משמיה דרבי עקיבא לך ה' הגדולה זו קריעת ים סוף והגבורה זו מכת בכורות והתפארת זו מתן תורה והנצח זו ירושלים וההוד זו בית המקדש.

אומרים חז"ל – אברהם אבינו נקרא חסד, יצחק אבינו נקרא גבורה ויעקב אבינו נקרא תפארת – תפארת, זה מתן תורה.

בזכות מי זכינו למתן תורה ???

בזכות ישראל סבא שגבר על מלאכי השרת, והוכיח להם שהארץ חשובה יותר מן השמים.

עד כאן דברי נזר הקודש. מי שרוצה יעיין בדבריו בהרחבה.

אם ככה רבותי, הגענו לנקודה שתחבר אותנו לתחילת השיעור:

השל"ה הקדוש בפרשת השבוע אומר – המלאך הזה בא והתלונן על כך, שיעקב אבינו קיבל שלושה דברים – ים, רקיע וכיסא, איך יכול להיות שאדם כזה לוקח שתי אחיות !?

מה הוא בא לעשות לו ?

הוא בא לתת מכה ליעקב אבינו.

אומר השל"ה הקדוש – יעקב אבינו זכה, כי במקלי עברתי את הירדן הזה. יעקב אבינו זכה, שהקב"ה שינה עבורו את כל גרמי הרקיע, וזכה שדמותו חקוקה בכיסא הכבוד. בזכות זה, זכו ישראל לשלושה דברים – לקריעת ים-סוף, מתן תורה ולבנין בית המקדש שנקרא בשם 'כיסא'.

אומר הנביא (ירמיה יז, יב) – כִּסֵּא כְבוֹד מְרוֹם מְרִאשׁוֹן מְקוֹם מְקַדְּשָׁנוּ.

כִּסֵּא פִּירוּשׁוֹ – בית המקדש.

יעקב זכה לשלושה דברים – ים, רקיע וכיסא. ישראל זכו לשלושה דברים – קריעת ים סוף, מעמד הר סיני ובית המקדש.

אומר השל"ה הקדוש – בא המלאך וניסה להפקיע את שלושת הדברים האלה מיעקב אבינו. הוא בא להילחם איתו, שהים לא יבקע בשביל ישראל ולא יצאו ממצרים, התורה לא תינתן להם ותינתן לאומות העולם, בית המקדש שלא יבנה לישראל. הוא בא להילחם בים, ברקיע ובכיסא הכבוד.

הוא לא הצליח – לא בים ולא ברקיע. דבר אחד הוא כן הצליח – בכיסא.

לכן אומרת התורה (לב, כו)... **וַתִּקַּע כַּף יְרֵךְ יַעֲקֹב**, מתוך – ים, רקיע וכסא הוא נגע רק בכ"ף מזה.

מה זה הכ"ף ?

זה הכיסא. בזה הוא הצליח לגעת ! הוא פגע בכיסא – בבית המקדש.

בבית המקדש הוא קיבל אחיזה, בעקבות המכה הזאת.

אומר השל"ה הקדוש – לכן כתוב בש"ך על התורה **על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה**. מה זה **את** ?

שני בתי המקדש שחרבו הביאו לנו ארבע תעניות – **את** – תשעה באב **ג** – צום גדליה. י' – י' בטבת. **גיד** = 17 – י"ז בתמוז.

רבותי, אני רוצה ללכת לעוד שלב אחד:

המלאך הצליח לפגוע בכף הירך ולא סתם.

למה הוא לא פגע במעמד הר סיני ?? למה הוא לא פגע בקריעת ים סוף ??

מה הוא רוצה מכ"ף הירך ??

יש חתם סופר בפרשת דברים, בדרשה לז' באב, שנת תקצ"ו.

**כותב החתם סופר** – המלאך נאבק עם יעקב בליל ט' באב, ובעלות השחר של ט' באב הגיע הזמן שלו לומר שירה על תקיעת כף ירך יעקב.

יעקב ברח מלבן בערב ראש חודש אב, לאחר שבעה ימים השיגו לבן, והוא ביום ו' בערב. בלילה שבין ו' ל-ז' בא המלאך אל לבן בחלום ואמר לו **השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע**, ביום ז' באב, במהלך היום, כרת יעקב אבינו ברית עם לבן.

הוא כרת ברית עם לבן. הקב"ה אמר לו 'אל תפחד, שוב לארץ ישראל', מה אתה כורת איתנו ברית?! והרמב"ן כתב, שמשום זה פחד יעקב, על שכרת ברית עם לבן.

וביום ז' באב, גרם יעקב אבינו שנכתבו בתורה **שתי מילים בארמית** - **יגר שְׁהִדּוּתָא** [בכל התורה כולה, יש רק שתי מילים בארמית, כולה כתובה בלשון הקודש!] וכיון שהכניס קליפה לקדושה, קיבלו הגויים רשות להיכנס לבית המקדש ביום ז' באב.

**אומרת הגמרא (מסכת תענית כט)** – ביום ז' באב נכנסו אויבים להיכל, בז' וח' אכלו שתו וקלקלו, ובט' הבעירו אש בבית המקדש.

למה נכנסו בז'?

משום שיעקב אבינו כרת עם לבן ברית ביום הזה!

**ממשיך החתם סופר** – ביום ח' באב שלח מלאכים לעשו לנסות לרצותו, ובליל ט' באב נאבק עמו המלאך, ביום ט' באב השתחוה יעקב אבינו בפני עשו שבע פעמים ונשקו, ועליו נאמר **תם עֲוֹנְךָ בַּת צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתְךָ פֶּקֶד עֲוֹנְךָ בַּת אֲדָוִים גֵּלָה עַל חַטֹּאתֶיךָ (איכה ד, כב)**.

ובאותו יום, יום ט' באב, יען הוא יום תקיעת ירך יעקב, הצליח מעשה שטן, ששמעו עם ישראל למרגלים ואמרו **(במדבר יד, ד): נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֶבָה מִצְרִימָה**. אותו יום, הוא יום שליטת הס"מ, כי הוא שר שירה לפני הקב"ה באותו יום, לכן נאמר **(דברים א, לד) וַיִּקְצֹץ וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר: (לה) אִם-יֵרָאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הַרְעָה הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה**. כל ה-600,000 איש מתו במדבר. אבל ביום למחרת, פסק כוחו של ס"מ ובכו ישראל, התחרטו ואמרו **עֲלֵה נָעֻלָּה וִירָשֶׁנוּ אוֹתָהּ**, אבל כבר היה גזר דין עם שבועה שלא היה ניתן לשנות.

עד כאן דברי החתם סופר.

יוצא, שבגלל שהוא כרת ברית עם לבן, זאת הסיבה שהצליח שרו של עשו לפגוע בו בכף הירך.

**אם ככה רבותי, נוכל לסיים בדבריו הנפלאים של השל"ה הקדוש בתחילת מסכת תענית:**

**כותב השל"ה הקדוש - וַתִּקַּע כֹּף יָרֶךְ יַעֲקֹב** – בכ"ף מתוך ה- יָרֶךְ, הוא הצליח להכות.

**אמרנו** – מה זה הכ"ף? זה הכיסא, הכוונה לבית המקדש.

בית המקדש הראשון נחרב בגלל עבודה זרה, אעפ"י שחז"ל אומרים שהוא נחרב בגלל עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, החתימה היתה על עבודה זרה שמנשה הכניס צלם בעל ארבעה פרצופים להיכל.

**כותב השל"ה הקדוש** – תחילת העבודה זרה מתחילה בעגל.

בית המקדש השני נחרב בגלל שנאת חினם.

**כותב השל"ה** – יוצא, שחורבן בית ראשון, בגלל חסרון של **וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ**, חורבן בית שני בגלל חסרון ב- **וְאֶהְבֶּתְּ לְרֵעֶךָ כָּמוֹךָ**.

שני בתי המקדש חרבו כי הצליח השטן לפגוע בכ"ף של הירך.

**כותב השל"ה הקדוש** – המאבק הזה, העלה אבק עד כסא הכבוד.

אם אמרנו שכיסא הכוונה לבית המקדש.

האבק פגע בכסא, בחורבן בית המקדש !

כותב השל"ה – אבק = 103, עגל = 103. האבק הראשון עלה עד כסא הכבוד, הוא פגע בכסא, כלומר בבית המקדש הראשון. האבק השני, זה שנאת חינום.

אומרת הגמרא (מסכת גיטין נה.ב) – שנאת חינום התחילה ב- אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים.

אבק, ראשי תיבות אקמצא ובר קמצא. הבית השני נחרב, בגלל שנאת חינום.

יוצא שהמאבק הזה שנאבק יעקב עם ס"מ, הביא לחורבן בית המקדש.

כותב הש"ר – את גיד – ארבעה תעניות קיבלנו, בגלל אותו מאבק של יעקב עם שרו של עשו.

רבותי, אני רוצה לסיים רק בנקודה אחת:

פתחנו את השיעור ואמרנו, שכל מעשה אבות סימן לבנים וכל מה שקרה עם המלאך ויעקב, זה סימן לדורות. אם ככה רבותי, בואו נלמד עוד קטע אחד:

בשעה שיעקב אבינו נפגש עם עשו הרשע, אומרת התורה – וַיֵּרֶץ עֶשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיַּחֲבֹקְהוּ וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ וַיִּשָּׁקְהוּ וַיִּבְכּוּ.

נפגשים יעקב ועשו. אחרי ששרו של עשו כבר פגע ביעקב והחריב את שני בתי המקדש. בית המקדש הראשון בגלל אבק, הכוונה לעגל, ובית המקדש השני, בגלל אקמצא ובר קמצא.

אבל עשו לא רגוע, יש עוד בית מקדש אחד – בית המקדש השלישי.

אומר עשו – גם את זה אני רוצה לחסל !

הוא בא ליעקב אבינו, אומרת התורה – וַיִּפֹּל עַל צְוָאָרוֹ וַיִּשָּׁקְהוּ וַיִּבְכּוּ.

אומרים חז"ל – נקוד על וַיִּשָּׁקְהוּ, הוא לא רצה לנשק אותו, אלא מה ?

רצה לתת לו נשיכה בצוואר.

למה בצוואר, מה יש שם ?

רצה לתת לו נשיכה בעורק הראשי. אבל חז"ל מגלים לנו מה זה 'צוואר'...

כתוב בגמרא (מסכת מגילה), בשעה שיוסף נפגש עם בנימין הוא בכה על צוארי בנימין אחיו.

שואלים חז"ל – מה זה צוואר ?

צוואר זה בית המקדש, שנאמר (שיר השירים ד) כְּמִגְדַּל דָּוִד צִוָּאָרָהּ. מה הצוואר מחבר בין הראש לגוף, ככה בית המקדש מחבר בין כנסת ישראל לקב"ה.

הצוואר הוא 'בית החיים', דרכו עוברים כל הציפורות החשובים בגוף. בית המקדש הוא בית חיינו.

עשו בא ורוצה לתת נשיכה גם בצוואר. הוא רוצה להרוויח גם את בית המקדש השלישי, אומר המהרש"ם מבערזאן.

הוא בא לתת נשיכה גם בבית המקדש השלישי. אומר הקב"ה – עד כאן ! בשלישי אני לא אתן לך אחיזה !

עשה הקב"ה את צווארו של יעקב שיש, נתן עשו נשיכה ונשברו לו השיניים.

**אומרים חז"ל - וַיִּבְכוּ** זה על צווארו וזה על שיניו.

בבית המקדש השלישי לא תקבל אחיזה! למה??

כי בית המקדש הראשון, נקרא הר. הר, אין לו שום מחיצות מסביב.

בית המקדש השני, נקרא שדה. אין לו שום מחיצות מסביב.

בית המקדש השלישי - **אין זה כי אם בית אלקים**. זה בית, בית יש לו מחיצות, הוא שמור, הוא נצחי.

אם ככה, אפשר לומר דבר שלא ראיתי אותו כתוב, אבל אפשר לתת כתוספת:

אם אתה אומר שזה המלאך מיכאל שנתן לו את המכה, על מה?

הוא בא להגיד לו – למה לא הפרשת מעשרות מהילדים שלך.

"יוצאי ירכו", נתן לו מכה בכף הירך – יש לך 12 ילדים, למה לא הפרשת מעשרות?!

הלך יעקב אבינו והפריש מעשרות!

את מי הוא הפריש?

שבט לוי!

שבט לוי יעבדו לפני בבית המקדש, אומר הקב"ה!

מנסה הס"מ לעקור את בית המקדש כדי ששבט לוי לא יעבוד בו!

למעשה, בתחילת המאבק, הביא את בתי המקדש, שיעבדו בו לויים...

**יהי רצון שנזכה בקרוב ממש, לראות כהנים בעבודתם ולויים בשירם ובזמרם**

**בבנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו אמן ואמן!!!**